

ΛΥΔΙΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΑ-ΑΡΤΕΜΙΑΔΗ

Αποφάσεις Εφετείου Πάργας (1803–1805)

Εισαγωγή – Σχολιασμός

I

1. Το Βιβλίο των αποφάσεων

Κατά τη διάρκεια επιστημονικών αποστολών, που πραγματοποιήθηκαν από το ερευνητικό προσωπικό του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου στο Ιστορικό Αρχείο της Κερκύρας επισημάνθηκε και φωτογραφήθηκε το Βιβλίο των αποφάσεων του "Συλλόγου της Έπικλήσεως τῶν πέντε" Πάργας¹ που έχουν εκδοθεί από 14/10/1803 έως 22/9/1805 [Αρχεῖον Πάργας, φάκελος 9 (1)] .

Το Βιβλίο αποτελείται από 14 φύλλα. Υπάρχει μία αρίθμηση στο δεξιό περιθώριο που φέρει τους αριθμούς 1–14 (recto), η οποία και ακολουθείται στην "έκδοση" του βιβλίου². Μεταξύ των αποφάσεων υπάρχει κενό διάστημα δύο περίπου στίχων.

2. Τυπικό των αποφάσεων

Η ημέρα και ώρα της δικασίμου ήσαν σαφώς καθορισμένες³. Το δικαστήριο,

1. Ο "Σύλλογος της Επικλήσεως των πέντε Πάργας" edίκαζε κατά την εξεταζομένη περίοδο σε δεύτερο βαθμό τόσο τις αστικές όσο και τις ποινικές υποθέσεις, σύμφωνα με την αρμοδιότητα που παρείχε το τέταρτο άρθρο της συνθήκης της Πρέβεζας της 25/12/1800. Για το ζήτημα βλ. αναλυτικότερα Λ. Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, "Δικονομικές διατάξεις και απονομή αστικής δικαιοσύνης στις περιοχές Πάργας-Πρέβεζας-Βόνιτσας (1800-1806)", *ΕΚΕΙΕΔ*, τ. 35 (2001), §§ IV, VIII, Β. Στη συνέχεια: Αστική δικαιοσύνη.

2. Βλ. Δ. Καραμπούλα - Λ. Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, "Το Βιβλίο των Αποφάσεων του "Συλλόγου της Επικλήσεως των πέντε" Πάργας [Ιστορικό Αρχείο Κερκύρας, φάκελος 9 (I)]", *ΕΚΕΙΕΔ*, τ. 35 (2001), σ. 145 επ. Στη συνέχεια: Αποφάσεις.

3. Πρβλ. Καραμπούλα - Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αποφάσεις, αριθ. 7, στιχ. 10-11, αριθ. 13, στιχ. 7-8, "όπου εισίν ή διατεταγμένη ημέρα τῆς κρίσεως καί συνάξεως καί ἀκροάσεως"), αριθ. 15, στιχ. 10, "εἰς τὴν διατεταγμένην ὥραν", αριθ. 16, στιχ. 2-

μετά το πέρας της συζητήσεως της υποθέσεως και την προσαγωγή των εγγράφων προτάσεων των διαδίκων και ύστερα από διάσκεψη και ψηφοφορία όλων των δικαστών που μετείχαν στη συζήτηση της υποθέσεως, απήγγελε την απόφασή του σε δημόσια συνεδρίαση⁴. Το πιθανότερο δε είναι ότι η διάσκεψη προς έκδοση της αποφάσεως γινόταν μυστικώς για να αποτραπούν πιέσεις τρίτων προσώπων επί των δικαστών που αποφάσιζαν⁵.

Το περιεχόμενο της αποφάσεως ακολουθεί ένα ορισμένο τυπικό. Κάθε απόφαση αρχίζει με το έτος, ακολουθεί η ημερομηνία και, σπανιότερα, ο τόπος εκδόσεως της αποφάσεως. Η χρονολογία δημοσιεύσεως ("κήρυξη"), η οποία αναγράφεται στο αριστερό περιθώριο της αποφάσεως, δεν συμπίπτει πάντοτε με την ημερομηνία εκδόσεως⁶. Ρητώς αναφέρεται ότι οι αποφάσεις δημοσιεύονταν από τον "Καγκελλάριο", τον γραμματέα δηλαδή του δικαστηρίου, παρουσία των διαδίκων⁷, το γεγο-

3, "ἔχοντάς τον ὀρισμένον καὶ ἀνακρασμένον ὡς ὀρισμὸς τὴν σήμερον ὅπου εἰσὶν ἡμέρα κρίσεως καὶ ὥρα". Βλ. επίσης Ρ. Σ τ α μ ο ὕ λ η, Πηγές της ιστορίας της Πρεβέζας (υπό εκτύπωση), Αρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πρεβέζης (ΑΜΠ), Βιβλίον Διοικήσεως (21), έγγραφο της 25/9/1806, φ. 46r (στη συνέχεια: Πηγές). Με το έγγραφο αυτό η Διοίκηση Πρεβέζης διαμαρτύρεται προς το εφετεῖο της πόλεως διότι ο Υπουργός των πράξεων του Δικανικοῦ Κριτηρίου κλείδωσε το δικαστικὸ μέγαρο τὴν ἡμέρα καὶ ὥρα κατὰ τὴν ὁποία ἐπρόκειτο νὰ ἐκδικασθῇ ἡ υπόθεσις Κονιδάρη κατὰ Μεσίνη.

4. Πρὸβλ. Δ η μ . Β ε ν ι έ ρ η, Κατάστασις της Επτανήσου Πολιτείας. Εν Κερκύρα τῇ κδ' νοεμβρίου του αωγ', Τριέστιο 1804, "Ἀναφορὰ τοῦ Συνεργαζομένου Συμβλήματος πρὸς τὸ Νομοθετικὸ Σῶμα περὶ τῆς καταστάσεως", ὑπὸ στοιχείῳ ιη', σ. 16, "αἱ κρίσεις νὰ γίνωνται δημόσιαι καὶ αἰτιολογούμεναι". Επίσης Τίτλος σ', ἄρθρο ρμο, "αἱ κρίσεις αἰτιολογοῦνται καὶ προφέρονται μεγαλοφώνως" (στη συνέχεια: Κατάστασις). Codice di organizzazione Giudiziaria e di Procedura Civile della Repubblica Settinsulare, Edizione II, Corfu 1804, Per Dionisio Sarandopoulo Direttore della Stamperia Nazionale, Tit. VIII, Sez.V, ἄρθρο 325 (στη συνέχεια: CPC 1804).

5. Πρὸβλ. Β ε ν ι έ ρ η, Κατάστασις, Σύνταγμα 1803, Τίτλος σ', ἄρθρο ρμο, "Οἱ Κριταὶ ἀποφασίζουν μυστηριωδῶς" CPC 1804, Tit. VIII, Sez.V, ἄρθρο 325.

6. Κ α ρ α μ π ο ὕ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, δικαστικὴ ἀπόφασις με αριθ. 2 (ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται στὶς 16/10/1803 ἀλλὰ "κηρύσσεται" στὶς 29/11/1803), αριθ. 5 (ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται στὶς 30 Οκτωβρίου ἀλλὰ ἡ "κήρυξις" γίνεται ἀπὸ τὸν καγκελλάριο στὶς 4 Νοεμβρίου παρόντων καὶ τῶν διαδίκων), αριθ. 4 (ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται στὶς 28 Οκτωβρίου ἀλλὰ ἡ "κήρυξις" γίνεται ἀπὸ τὸν καγκελλάριο στὶς 30 Οκτωβρίου παρόντων τῶν διαδίκων). Πρὸβλ. ἀντιθέτως στὶς ἀποφάσεις με αριθ. 1 τῆς 13 Οκτωβρίου, αριθ. 3 τῆς 23 Οκτωβρίου, αριθ. 9 τῆς 21 Ἰουνίου 1805, αριθ. 13 τῆς 29/7/1805, ὅπου ἡ "κήρυξις" γίνεται τὴν ἴδια ἡμέρα με τὴν ἐκδόσιν τῆς αποφάσεως ἀπὸ τὸν καγκελλάριο παρόντων τῶν διαδίκων.

7. Κατὰ τὸ ρωμαϊκὸ δίκαιο, ὁ δικαστὴς ὀφείλε νὰ ἀπαγγέλῃ τὴν ἀπόφασιν παρουσία

νός δε της δημοσιεύσεως σημειώνεται στο αριστερό περιθώριο της αποφάσεως⁸. Επίσης στο αριστερό περιθώριο της αποφάσεως σημειώνεται και η τυχόν άσκηση ενδίκου μέσου κατά της συγκεκριμένης αποφάσεως⁹.

Ακολουθούν τα ονόματα των δικαστών, παρόντων ("άντουάλ") και απόντων, τακτικών και αναπληρωματικών, τα ονόματα των διαδίκων καθώς και οι ιδιότητές τους, δηλωτικές της κοινωνικής τους θέσης ("εύγενής", "ταπεινός").

Οι διάδικοι παρίστανται στο δικαστήριο αυτοπροσώπως (π.χ. δικαστικές αποφάσεις με αριθ. 2, 8, 14), ή δια νομίμων αντιπροσώπων¹⁰, καλουμένων "έπιτρόπων" (π.χ. δικαστικές αποφάσεις με αριθ. 1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 15) ή "ύποεπιτρόπων" (δικαστικές αποφάσεις με αριθ. 4, 14), ή ακόμα δια πληρεξουσίων δικηγόρων ή υποδικηγόρων, των "διαφεντευτών" (π.χ. δικαστικές αποφάσεις με αριθ. 9, 11), "πρεκουρατόρων" (δικ. αποφ. αριθ.13) ή "ίντερβενιέντηδων"¹¹. Ακολουθεί η περιγραφή του αιτήματος της εφέσεως. Με το αίτημα της εφέσεως άλλοτε εκτίθεται συνοπτικά το ιστορικό της κρινομένης διαφοράς και άλλοτε εκτεταμένα (π.χ. στις αριθ. 3, 5, 8, 9, 11, 12 αποφάσεις). Αναφέρεται ρητά η πρωτόδικη απόφαση που εκκαλείται καθώς και οι χρονολογίες καταθέσεως των εγγράφων προτάσεων ("άβερσάριες κομπάρσες", "έστέζες", "έκθέσεις", "άναφορές") των διαδίκων (τόσο του εκκαλούντος όσο και του εφεσιβλήτου) ενώπιον του πρωτοβαθμίου και του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου. Στη συνέχεια γίνεται διεξοδική αναφορά των νομικών επιχειρημάτων ("δημηγορίες", "φονταμένα άποδεικτικά") του εφεσιβλήτου προς αντίκρουση της εφέσεως.

Οι αποφάσεις εκδίδονται στο όνομα του Χριστού ("Χριστού το όνομα έπικαλεσάμενοι"). Στις αποφάσεις του Εφετείου Πάργας που λαμβάνονται δια πλειοψηφίας¹² η καταμέτρηση των ψήφων γινόταν με καταμέτρηση του αριθμού σφαι-ριδίων χρώματος λευκού και πρασίνου όπου, το μεν πράσινο χρώμα σήμαινε την εξαφάνιση της προσβαλλομένης πρωτόδικης αποφάσεως, το δε άσπρο χρώμα σήμαινε την

των διαδίκων (C. 7, 45, 44· B. Ο ι κ ο ν ο μ ί δ ο υ – Μ. Λ ι β α δ ά, Εγχειρίδιον της Πολιτικής Δικονομίας, τ. Α', έκδ. 6η, Αθήναι 1905, § 88 σημ. 1).

8. Πρβλ. "Πολιτική Δικονομία του Ηνωμένου Κράτους των Ιονίων Νήσων", Κέρκυρα 1851, Τίτλος Γ', Κεφ. Δ', Τμήμα Ε', § 358, 364 (στη συνέχεια: ΙΚΠολΔ).

9. Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, αριθ. 2 της 16/10/1803, 7 της 31/5/1805, 13 της 29/7/1805.

10. Οι περισσότεροι από αυτούς ανήκουν στην τάξη των ευγενών. Για το ζήτημα της ικανότητας προς το δικολογείν βλ. αναλυτικότερα Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η , Αστική δικαιοσύνη, § IX, Β.

11. Σ τ α μ ο ύ λ η, Πηγές, ΑΜΠ, 21, έγγραφα της 16ης και 17ης /3/1806, φ. 23v-25v.

12. Ομόφωνες αποφάσεις βλ. Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, αριθ. 1, αριθ. 4, αριθ. 11.

αποδοχή της. Για να διαφυλαχθεί δε η μυστικότητα της ψήφου των δικαστών τα σφαιρίδια αυτά ρίχνονταν σε περιστρεφόμενο "μπούσουλα"¹³.

Χαρακτηριστικό είναι ότι το κείμενο της αποφάσεως αναφέρει κυρίως το διατακτικό, δηλαδή την εξαφάνιση ("τάγιο, "ήλλοίωση", "δεπενατζιό") ή την αποδοχή ("λάουδο", "κύρωση", "στερέωση") της πρωτόδικης αποφάσεως και πολύ συνοπτικά ή και καθόλου την αιτιολογία της αποφάσεως. Συνήθως οι αποφάσεις δεν αναφέρουν την ακριβή διάταξη του ενετικού ή "κοινοτικού" νόμου που εφαρμόζει το δικαστήριο¹⁴. Στο τέλος της αποφάσεως γίνεται μνεία του καταλογισμού των δικαστικών εξόδων στον ηττηθέντα διάδικο¹⁵ ή της απαλλαγής του ενός ή και των δύο διαδίκων από την καταβολή τους¹⁶. Ακριβώς δε δίπλα στην πράξη καταλογισμού ή μη των δικαστικών εξόδων ή στο τέλος του κυρίως κειμένου της αποφάσεως και πριν από τις υπογραφές των μελών του δικαστηρίου (μερικές όμως φορές και στην αρχή του κειμένου ακριβώς μετά τα ονόματα των δικαστών ή και στο μέσον της αποφάσεως πριν από το διατακτικό) σημειώνεται, ως είδος σφραγίδος του δικαστηρίου, το μονόγραμμα "ε", δηλωτικό της δικαιοδοσίας του Κριτηρίου ("Σύλλογος τῆς Ἐπικλήσεως τῶν ε').

Ακολουθούν οι υπογραφές του Προέδρου του δικαστηρίου και των τακτικών ή και των αναπληρωματικών μελών (στις περισσότερες αποφάσεις δεν υπογράφουν όλα τα μέλη του δικαστηρίου αλλά ένα ή δύο από τα τακτικά και/ή συνήθως ένα από τα αναπληρωματικά μέλη¹⁷. Στη μοναδική ποινική απόφαση του Βιβλίου (αριθ.

13. Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, αριθ. 8 της 24ης Ιουνίου 1805, στιχ. 55 επ. Ομοίως Σ τ α μ ο ύ λ η, Πηγές, ΑΜΠ, 21, αριθ. 1 της 3/2/1805, φ. 1ν. Πρβλ. επίσης Ν. Γ ε ω ρ γ ί τ σ η, "Η συμπολιτεία του Ακρωτηρίου (Continente), Πρεβέζης, Βονίτσης, Πάργας, Βουθρωτού", *"Ηπειρωτική Εστία"*, Έτος ΣΤ', Ιωάννινα 1957, σ. 829 (στη συνέχεια: Συμπολιτεία).

14. Βλ. Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, όλες οι αποφάσεις του εφετείου Πάργας εκτός από τις αριθ. 1 και 3. Πρβλ. αντιθέτως Β ε ν ι έ ρ η, Κατάστασις, Σύνταγμα 1803, Τίτλος ζ', άρθρο ρμς' · CPC 1804, Tit. VIII, Sez. V, άρθρο 326.

15. Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, αριθ. 7, 10, 11, 15, 16.

16. Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, αριθ. 1, στιχ. 37, αριθ. 2, στιχ. 31 ("λυσεντζάροντας από την ζήτησιν κάθε εξόδου"). Πρβλ. και Σ τ α μ ο ύ λ η, Πηγές, ΑΜΠ, 20 (Βιβλίο Ψηφοφοριών), έγγραφο της 30ης Μαρτίου 1803, φ. 16r με το οποίο ορίζεται ότι οι χρηματικές καταθέσεις στο "οφίκιο" του καγκελαρίου που προέρχονται από πρόστιμα, ποινές κ.λπ. θα πρέπει να κατατίθενται αμέσως *"εἰς τὴν αὐθεντικὴν Κάσαν"* καθώς και έγγραφο της 5ης Μαρτίου 1805, φ. 52v, με το οποίο καθορίζεται η διαδικασία καταθέσεως των δικαστικών εισπράξεων στον ταμία.

17. Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, αριθ. 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12. Για την υπογραφή των πρωτοδίκων αποφάσεων από όλα τα μέλη του δικα-

6) γίνεται επίσης μνεία της λήξεως της θητείας του Κανγκελαρίου του δικαστηρίου Ιωάννη Μαυρογιάννη. Σύμφωνα πάντως με σχετικό ψήφισμα της Διοικήσεως Πρεβέξης της 17/2/1804, οι ερήμην αποφάσεις έπρεπε να υπογράφονται από όλα τα μέλη του δικαστηρίου¹⁸.

3. Γλώσσα και ορθογραφία του Βιβλίου

Οι αποφάσεις έχουν γραφτεί στο ιδιότυπο νομικό γλωσσικό ιδίωμα της εποχής της εποχής το οποίο χρησιμοποιεί και άφθονες λέξεις ιταλικής προελεύσεως (ειδικά όσες αναφέρονται σε νομικούς όρους). Ενδιαφέρον είναι πάντως ότι δικαστικές αποφάσεις του εφετείου της Πάργας έχουν συνταχθεί στην ελληνική γλώσσα, σε αντίθεση με τα ισχύοντα στα Επτάνησα όπου, κατά την περίοδο 1780–1863, επίσημη γλώσσα της διοίκησης παρέμενε η ιταλική¹⁹.

Το κείμενο δεν είναι ιδιαίτερα ανορθόγραφο. Από τις λιγοστές σχετικά ανορ-

στηρίου και τον Αρχαιοφύλακα καθώς και την καταχώρισή τους στο ειδικό βιβλίο των Αποφάσεων (Libro Sentenze) κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας του 1804 βλ. CPC 1804, Tit. VII, Sez. V, άρθρα 229.

18. Πρβλ. επίσης Σ τ α μ ο ύ λ η, Πηγές, ΑΜΠ, 20, αριθ. 54, φ. 50ν όπου ορίζεται επακριβώς η ακροαματική διαδικασία που ακολουθείται επί ερήμην δικαζομένων υποθέσεων και ο τρόπος υπογραφής από τα μέλη του δικαστηρίου: "*μέ χρέος τοῦ Μηνήστρου πρίν ἀσυνκωθοῦν οἱ κριταὶ νὰ τοῖς περηγράφη τὴν διαφορὰν κάθε μιᾶς, καὶ ἔπειτα νὰ κυρήττη τὴν ἀποῦσαν ἀπόφασιν καὶ πρίν τὸ βράδι νὰ ὑπογράφωνται τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸν Πρόεδρον ἂν δὲν ἤμπορέση ἀπὸ ὅλους, καὶ εἰς τὴν ἀκόλουθον συνέλευσιν νὰ ὑπογράφονται καὶ ἀπὸ τοῖς ἄλλους*". Πάντως, όπως προκύπτει από το διαθέσιμο αρχειακό υλικό των δικαστικών αποφάσεων της Πάργας, θα πρέπει να πρόκειται για νεοεισαχθέντα και όχι γενικευμένο δικονομικό κανόνα δεδομένου ότι οι ερήμην αποφάσεις του Εφετείου Πάργας δεν φέρουν καμία απολύτως υπογραφή των δικαστών που έκριναν τις υποθέσεις αυτές (Κ α ρ α μ π ο ύ λ α – Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αποφάσεις, αριθ. 7, 13, 15, 16).

19. Μάλιστα μέχρι το έτος 1833 ακόμα και οι ποινικές δίκες διεξάγονταν στα ιταλικά (Θ. Φ ρ α γ κ ο π ο ύ λ ο υ, Η εν τοις Ιονίοις νήσοις Αστυκή Νομοθεσία, κατά τε τους ενετικούς νόμους και τας εν ισχύι διατάξεις του Ιονίου Πολιτικού Κώδικος, Μέρος Α', Αθήναι 1886, σ. 15). Για το ζήτημα βλ. επίσης Γ. Ν. Λ ε ο ν τ σ ί ν η, "Ελληνική Γλώσσα και Βρετανική Πολιτική στα Επτάνησα", *Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας (Κέρκυρα, 21-24 Μαΐου 1988), Το Ιόνιο Κράτος 1815-1864, Κέντρο Μελετών Ιονίου*, Αθήνα 1997, σ. 257-262· Ν. Π α ν τ α ζ ο π ο ύ λ ο υ, "Εθνικό φρόνημα, Γλώσσα και Δίκαιο στο Ιόνιο Κράτος πριν την ενσωμάτωση", *Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας (Κέρκυρα, 21-24 Μαΐου 1988), Το Ιόνιο Κράτος 1815-1864, Κέντρο Μελετών Ιονίου*, Αθήνα 1997, σ. 361-362· Τ ο υ ι δ ί ο υ, "Η εθνική γλώσσα και ξένο δίκαιο στην Επτάνησο. 1800-1850", *Πρακτικά Β' Συνεδρίου Επτανησιακού Πολιτισμού (Λευκάδα 1984), Αθήνα, Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών*, 1991, σ. 445-461.

θογραφίες ορισμένες είναι συχνότατες²⁰, ενώ κάποιες λέξεις απαντώνται με διαφορετική ορθογραφία ακόμα και στην ίδια πράξη²¹. Λιγοστές είναι εξ άλλου οι ιδιοτυπίες στην εκφορά φθόγγων²².

II

Στο κείμενο που ακολουθεί επιχειρείται αναλυτικός σχολιασμός των αστικού περιεχομένου αποφάσεων του *"Βιβλίου τῶν Ἀποφάσεων τοῦ Συλλόγου τῆς Ἐπικλήσεως τῶν πέντε Πάργας"*. Κατά τον σχολιασμό ακολουθείται η αρίθμηση του Βιβλίου.

Απόφαση αριθ. 1

Ἐφεση-επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως (νόμιμη αντιπροσώπευση υπάνδρου γυναικός)

Η υπόθεση εκδικάζεται ενώπιον του *"Συλλόγου τῆς Ἐπικλήσεως τῶν πέντε"* Πάργας²³. Εκκαλείται η απόφαση του πρωτοδικείου (*"Κριτηρίου τῆς πρώτης ἀγωγῆς"*), η οποία έχει εκδοθεί στις 22/9/1803²⁴. Ως εκκαλὼν εμφανίζεται στη δίκη ο Ευθύμιος Δεσύλας (υιὸς του αποβιώσαντος Αναστασίου Δεσύλα), ενεργῶν ως νόμιμος αντιπρόσωπος (*"ἐπίτροπος"*) της Μαρίας Καλούδη, συζύγου του Ιωάννη Ζερνιώτη. Η ἐφεση απευθύνεται κατὰ του Γεωργίου Λούμπου (υιὸς του αποβιώσαντος Δημητρίου Λούμπου).

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ το ιστορικό της αποφάσεως του εφετείου, το πρωτοδικεῖο με την απόφαση που εξέδωσε την 22α Σεπτεμβρίου 1803 ἀπέρριψε ως ἀπαράδεκτη την ἀγωγή της Μαρίας Καλούδη, συζύγου Ιωάννου Ζερνιώτη, η οποία ἐστρέφετο κατὰ του Γεωργίου Λούμπου λόγω ἐλλείψεως νομίμου ἀντιπροσωπεύσεως της ἐνάγουσας (παρίστατο στο πρωτοβάθμιο δικαστήριον δια του ἐπιτρόπου της Ευθυμίου Δεσύλα).

20. Π. χ. ἡλῆοσιν τὸν κοστιτοῦτον: 5.35, ἡλίοσιν: 8.8, 8.49, ἡλύωσιν: 1.28, στεραίοσιν: 8.56, στεραίοσις: 8.61. μεγαλοφόνος: 13.9, ἐπιτρώπων: 7.8, ἐπίτρωπος: 7.6, ἀναγγέα: 5.84, ἐκυρίχθη: 2 (περιθώριο), 9 (περιθώριο) ἀναγγαεοτάτης: 5.54, ἀνέραισιν: 8.28. νὰ ἀνερέσεται: 8.28, ἔξωδες: 5.68. ἔξωδαις: 7.20, ἔξοδαις: 11.18

21. Π. χ. πρότης: 5.42, πρώτης: 5, 43, περισώτερον: 5.16, περισσώτερον: 5.24

22. Π. χ. ορισμένες φορές οι δίφθογγοι "ευ" και "αυ" γράφονται με βήτα ή προστίθεται ένα βήτα (14.21: κυριεύβη, ικετέβη: 5.58).

23. Περισσότερα για την υπόθεση βλ. Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αστική Δικαιοσύνη, § IX, Α.

24. Από την απόφαση δεν προκύπτει ποιὰς συγκεκριμένης πόλεως, Πάργας, Πρέβεζας ή Βόνιτσας, το πρωτοδικεῖο είχε εκδώσει την εκκαλουμένη απόφαση.

Κατόπιν αυτών, ο Ευθύμιος Δεσύλας, υπό την ιδιότητά του ως αντιπροσώπου της Μ. Καλούδη βάσει ειδικού πληρεξουσίου αυτής (*"τίτλον έπιτροπικῆς"*, στιχ. 19, 28), εκκαλεί την πρωτόδικη απόφαση αιτούμενος την αναγνώριση της αντιπροσωπευτικής του εξουσίας²⁵, την αποδοχή των εγγράφων προτάσεών του (*"λάουδον τῆς γραφῆς"*) που έχουν κατατεθεί την 12/9/1803 ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, τη συνακόλουθη δε απόρριψη των επίσης εγγράφων ισχυρισμών του αντιδίκου (*"ἀναίρεσιν τῆς ἀναφορᾶς"*) που έχουν κατατεθεί στο δευτερόβαθμιο δικαστήριο την 5/9/1803. Λόγο εφέσεως αποτελεί επομένως η παραβίαση από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δικονομικής διατάξεως και συγκεκριμένα εκείνης που αφορά στην ικανότητα της συζύγου να παρίσταται δι' άλλου (εκτός από τον σύζυγο) νομίμου αντιπροσώπου κατά την εκδίκαση υποθέσεως που αφορά στα προικῶα, παραβίαση που δικαιολογεί, κατά τους ισχυρισμούς του εκκαλούντος, την εξαφάνιση της εκκαλούμενης αποφάσεως.

Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο με ομόφωνη απόφαση (που εκδόθηκε την 14η/10/1803 και δημοσιεύθηκε την ίδια ημέρα από τον καγκελάριο του δικαστηρίου) επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση και απήλλαξε τον εφεσίβλητο Γεώργιο Λούμπο από την καταβολή των δικαστικών εξόδων. Ως εκ τούτου, απορρίπτοντας ως απαράδεκτο τον λόγο εφέσεως που προέβαλε η Μ. Καλούδη, δεν προχώρησε στην εξέταση της νομικής βασιμότητας και του πράγματι υποστατού της αιτήσεως παροχής εννόμου προστασίας (για τον λόγο άλλωστε αυτό δεν υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ουσιαστικό περιεχόμενο της υποθέσεως). Ωστόσο, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, επικαλούμενο τον βενετικό νόμο της 4/11/1553 (*"Νόμος τοῦ Ἀνωτάτου Κολλέγιου τῆς (πάλαι) Βενετικῆς Διοικήσεως 1553 Νοεμβρίου 4"*), παρέχει στην εκκαλούσα το δικαίωμα να επαναφέρει την υπόθεση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο για να επανεξετασθεί η νομική και ουσιαστική βασιμότητα της αγωγής, υπό την προϋπόθεση ότι θα έχει την προσήκουσα, κατά τις διατάξεις του βενετικού αυτού νόμου, ικανότητα συμμετοχής στη διαδικασία και επομένως δεν θα συντρέχει λόγος απαραδέκτου και της νέας αυτής αγωγής.

Απόφαση αριθ. 2

Ακύρωση αποφάσεων των Προέδρων της Διοικήσεως Πρεβέξης

Στην υπόθεση αυτή που εκδικάζεται το έτος 1803 ο Κωσταντής Δεσύλας ασκεί ένδικο μέσο ενώπιον του Εφετείου (*"Συλλόγου τῆς Ἐπικλήσεως τῶν πέντε"*) Πάργας

25. Πρβλ. στιχ. 8, 9, *"ζητεῖ τὴν κύρωσιν τῆς κομπάρσας του"* (από το ιταλ. *comparsa*: εμφάνιση, παρουσίαση/ (νομ.) παράσταση) *εἰς τὰς ἰβ' Σεπτεμβρίου ἀπερασμένου πρεζεντάδα εἰς τὸ εὐγενὲς Κριτήριον τῆς πρώτης ἀγωγῆς"*.

με το οποίο ζητά την ακύρωση των δύο αποφάσεων των *"εὐγενῶν Προέδρων"* Πρεβέζης που εξεδόθησαν στις 9/10/1801 και 7/11/1801 και με τις οποίες αποφασίσθηκε η αποβολή του από τη νομή και κατοχή πατρικού του ελαιοστασίου κειμένου στη θέση Αγίου Τρύφωνα.

Οι αποφάσεις αυτές θα πρέπει να είχαν εκδοθεί στα πλαίσια της εξαιρετικής καθ' ύλην αρμοδιότητας της Διοικήσεως, την οποία αυτή διέθετε πριν από το έτος 1803 επί υποθέσεων που αφορούσαν ακίνητα²⁶, κατά τους ισχυρισμούς δε του εκκαλούντος είναι εσφαλμένες γιατί βασίσθηκαν σε ψευδή αποδεικτικά μέσα και συγκεκριμένα σε ψευδομαρτυρίες ενώ εξ άλλου η κυριότητα του πατέρα του Γιαννάκη Δεσύλα επί του επιδίκου ελαιοστασίου είναι πέρα από κάθε αμφισβήτηση δεδομένου ότι έχει αποκτηθεί περίπου πριν από 18 έτη, με δικαστικές αποφάσεις των τότε λειτουργούντων βενετικών δικαστηρίων (*"τὰ πλέον βάλιδα καὶ νόμιμα ἄττα τῶν ποτὲ βενετικῶν κριτηρίων καὶ συλλόγων"*, στιχ. 18, 19). Στη συγκεκριμένη υπόθεση η απόφαση του εφετείου, η οποία υπήρξε ευνοϊκή για τον εκκαλούντα, εκδόθηκε την 16η Οκτωβρίου 1803 και δημοσιεύθηκε από τον καγκελλάριο του δικαστηρίου την 29η Νοεμβρίου 1803. Με την απόφασή του αυτή το εφετείο Πάργας ακύρωσε μεν τις αποφάσεις των Προέδρων Πρεβέζης, επιφυλλάχθηκε όμως ρητά για το δικαίωμα του ηττηθέντος διαδίκου (Καλούδη) να προσφύγει ξανά στη δικαιοσύνη ενώ παράλληλα απήλλαξε τους διαδίκους από τα δικαστικά έξοδα.

Αριθ. 3

Επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως (Νόμιμη αντιπροσώπευση γυναικός–

Δικαίωμα προτιμήσεως γυναικός επί εκποιηθείσης πατρικής περιουσίας)

Στην εκδικαζόμενη υπόθεση το ένδικο μέσο ασκεί ο Γεώργιος Δεσύλας ως *"διαφεντευτής καὶ ἐπίτροπος"*²⁷ της Μαρίας Γεροσίμου, κόρης του Μιχαήλ Γεροσίμου και συζύγου Βασιλείου Καμμένου. Προσβάλλεται η από 28/7/1803 απόφαση του Συλλόγου Πρεβέζης και ζητείται η επικύρωση της αποφάσεως του Κριτηρίου της πρώτης δικανικής αγωγής Πρεβέζης που έχει εκδοθεί στις 9/7/1803. Ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι, αν και έχει εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση του *"Συλλόγου Πρεβέζης"*, η υπόθεση επανεξετάζεται από τον *"Σύλλογο τῶν πέντε Πάργης"* κατόπιν νέας προσφυγής της ηττηθείσης, κατά την έκκλητο δίκη, διαδίκου²⁸ καθώς

26. Για το συγκεκριμένο ζήτημα βλ. Παπαρρηγά-Αρτεμιάδη, Αστική δικαιοσύνη, § IV.

27. Το σχετικό πληρεξούσιο συντάχθηκε στις 6 /8/1802 από τον νοτάριο Πρεβέζης Πέτρο Βαλεντίνη.

28. Η νέα προσφυγή της Μαρίας Γεροσίμου κατά της τελεσίδικης αποφάσεως του εφε-

επίσης ότι η απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης έχει εκδικασθεί κατ' έφεση ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου της ίδιας πόλεως παρά τα όσα όριζε το τέταρτο άρθρο της συνθήκης της Πρέβεζας κατά τη διατύπωση του πρώτου αντιγράφου της²⁹.

Στη συγκεκριμένη υπόθεση οι Μιχαήλ Γεροσίμος, πατέρας της Μαρίας, και Χρήστος Γεροσίμος, αδελφός της, πούλησαν στους Χριστόδουλο Γεροδράκο και Δημήτριο Πέτρο Κοκκάλα είκοσι ρίζες ελιές με το κτήμα τους που ευρίσκετο στη τοποθεσία Λογγίδια, στα σύνορα της πολιτείας Πρεβέζης. Το σχετικό συμβόλαιο αγοραπωλησίας συνέταξε ο νοτάριος Δημήτριος Λεκατζάς στις 11/3/1798. Ήδη η Μαρία, ασκώντας το εμπράγματο δικαίωμα προτιμήσεως της ως *"μόνης έγγυτοτέρας έξ αίματος"* (στιχ. 29) συγγενούς κατά την εκποίηση οικογενειακής (και μάλιστα πατρικής) περιουσίας, ζητά να εξαγοράσει το εκποιηθέν πατρικό κτήμα με χρήματα δικά της (400 γρόσια) –και όχι του συζύγου της– προερχόμενα από γαμήλιες παροχές τα οποία έλαβε όταν παντρεύτηκε, κατά την τοπική συνήθεια (*"κεράσματα έδικούς είς φιλονάδες κατά την συνήθειαν εκείνης της πολιτείας"*)³⁰. Για τη θεμελίωση του λόγου της προσφυγής της κατά της αποφάσεως του εφετείου Πρεβέζης, η Μαρία (εκτός από την προέλευση των χρημάτων με τα οποία προτίθεται να εξαγοράσει το πατρικό ακίνητο) επικαλείται και το γεγονός ότι ο ασθενής αδελφός της Χρήστος με την υπογραφή του στο σχετικό πωλητήριο συμβόλαιο καθώς και με το *"κοστιτούτο"* που υπέβαλε στις 4/10/1803 στη γραμματεία του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου (*"κανγκελαρίαν της πρώτης δικανικής άγωγής Πρεβέζης"*) παραιτήθηκε από την άσκηση του δικαιώματος προτιμήσεως. Συνεπώς εφ' όσον ο πωλητής Μιχαήλ Γεροσίμος δεν έχει άλλα τέκνα, άρρενα ή θήλεα, ενεργοποιείται το δικαίωμα προτιμήσεως της Μαρίας, ως πλησιεστέρας συγγενούς του πωλητή. Κατόπιν αυτών ο Γ. Δεσύλας, ως επίτροπος της Μαρίας αιτείται την εξαφάνιση της από 28/7/1803 αποφάσεως του *"Συλλόγου των πέντε"*³¹ και την επικύρωση της από

τείου Πρεβέζης είναι πιθανόν ότι θεμελιώθηκε σε νέα έγγραφα τα οποία δεν κατείχε προηγούμενα κατά την εκδίκαση της εφέσεως, αν και κάτι τέτοιο δεν μνημονεύεται στην απόφαση. Για το ζήτημα της επανεξετάσεως τελεσιδίκων αποφάσεων βλ. Παπαρρηγά - Αρτεμιάδης, Αστική δικαιοσύνη, § XIII, Β.

29. Για το ζήτημα βλ. Παπαρρηγά - Αρτεμιάδης, Αστική δικαιοσύνη, § VIII, Β.

30. Για το ζήτημα βλ. Παπαρρηγά - Αρτεμιάδης, Αστική δικαιοσύνη, § IX, Α.

31. Με την οποία προφανώς δεν είχε αναγνωρισθεί στην εκκαλούσα δικαίωμα εξαγοράς του εκποιηθέντος πατρικού ακινήτου διότι το δικαστήριο θεώρησε, είτε ότι δεν διέθετε δικαίωμα προτιμήσεως, είτε ότι δεν είχε δικαίωμα ελευθέρως διαχειρίσεως των χρημάτων της εξαγοράς. Είναι επίσης πιθανόν ότι η έφεση είχε απορριφθεί και για καθαρά τυπικούς λόγους, όπως η έλλειψη νόμιμης αντιπροσώπευσης της Μαρίας κατά την έκκλητο δίκη.

9/7/1803 εκδοθείσης αποφάσεως του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης, τη συνακόλουθη δε αποδοχή των προτάσεων του που είχαν κατατεθεί στις 20/10/1803.

Αντίδικος είναι ο Σταμάτης Φιλόπουλος, ως "γενικός επίτροπος" του Χριστόδουλου Γεροδράκου και της Ελένης, συζύγου του αποβιώσαντος Δημητρίου Πέτρου Κοκκάλα, των αγοραστών δηλαδή του επίδικου ακινήτου. Προκειμένου να απορρίψει τους ισχυρισμούς της αντιδίκου, ο Σ. Φιλόπουλος αναφέρεται, αφ' ενός μεν στη διάταξη του 22ου Κεφαλαίου του 3ου Βιβλίου των Ενετικών Στατούτων, σύμφωνα με την οποία τα θήλεα τέκνα έχουν δικαίωμα προτιμήσεως όταν πωλείται πατρική ακίνητος περιουσία υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν άρρενα τέκνα, αφ' ετέρου δε στην έλλειψη νομίμου αντιπροσωπεύσεως της αντιδίκου του.

Κατόπιν αυτών το εφετείο της Πάργας εξέδωσε την από 23/10/1803 ομόφωνη απόφασή του με την οποία αποδέχθηκε τους ισχυρισμούς του Σ. Φιλόπουλου, απέρριψε το ένδικο μέσο που άσκησε η Μαρία Γεροσίμου κατά της αποφάσεως του εφετείου Πρεβέζης και επεκύρωσε την από 28/7 εκδοθείσα απόφαση του "Συλλόγου των πέντε Πρεβέζης".

Απόφαση αριθ. 4

Ακύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως

Όπως προκύπτει από το ιστορικό της εκδικαζομένης υποθέσεως³² έχουν ήδη εκδοθεί δύο δικαστικές αποφάσεις, από τις οποίες η μεν πρώτη εκδόθηκε από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο Πρεβέζης (*"εὐγενές Κριτήριο πρώτης ἀγωγῆς Πρεβέζης"*) την 19η/7/1802, η δε δεύτερη από τον *"εὐγενές Σύλλογο τῆς Ἐπικλήσεως τῶν πέντε Πρεβέζης"* την 1η/8/1802. Η επανεκδίκαση της υποθέσεως ενώπιον του εφετείου της πόλεως Πάργας διεξάγεται κατόπιν εκδόσεως (στις 27/2/1803) σχετικής πράξεως (*"ἄττου"*) του *"Σύλλογου τῆς Ἐπικλήσεως τῶν πέντε τῆς πολιτείας Πρεβέζης"* το οποίο όρισε την επανεξέταση της υποθέσεως που είχε ήδη κριθεί τελεσιδικώς από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο της Πρέβεζας. Κατόπιν αυτών, ο Γεώργιος Βασιλάς ως επίτροπος του Ιωάννου Βούδα, γενικού επιτρόπου του Νικολάου Γκιτζέλη, ζητεί την εξαφάνιση της από 1/8/1802 εκδοθείσης *"ἀτάκτου, ἀδίκου καὶ σουλφούρεας"* (στιχ. 22–24) αποφάσεως του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης, με την οποία το δικαστήριο έκανε αποδεκτές τις προτάσεις του αντιδίκου του, Σωτηράκη Σολδαδογιάννη. Από το άλλο μέρος ο Ε. Δεσύλας, ενεργών ως επίτροπος του Σ. Σολδαδογιάννη, ζητά από το εφετείο Πάργας την επικύρωση των δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδώσει το πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο δικαστήριο Πρεβέζης, τέλος δε τη συνα-

32. Για την υπόθεση αυτή βλ. αναλυτικότερα Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αστική δικαιοσύνη, § XIII, Β.

κόλουθη απόρριψη των ισχυρισμών του αντιδίκου του Νικολάου Κιτζέλη, όπως αυτές είχαν διατυπωθεί στην από 9/12/1802 αναφορά που υπέβαλε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο.

Το εφετείο Πάργας με την από 28/10/1803 εκδοθείσα απόφασή του, η οποία δημοσιεύθηκε στις 30/10/1803, έκανε δεκτούς τους ισχυρισμούς του Ευθυμίου Δεσύλλα, επιτρόπου του Σωτηράκη Σολδαδογιάννη, όπως αυτοί είχαν υποβληθεί διεξοδικά³³, και συνεπώς επικύρωσε την από 1/8/1802 απόφαση του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης.

Απόφαση αριθ. 5

Έφεση-ακύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως (διαφορές από εταιρική σχέση)

Στη συγκεκριμένη υπόθεση ο Ιωάννης Μανιάκης, ως επίτροπος των Δημητρίου Κουντουρά και Κωσταντίνου Μίχου Ζαγορήσιου, κατοίκων Πρεβέζης και εταίρων στην εν λόγω εταιρία σαπυνοποιίας (*"συντρόφων της φάμπρικας σαπουνίου"*)³⁴, ζητά την αποδοχή της αναφοράς του που κατατέθηκε στη γραμματεία του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου την 28/10/1803 προκειμένου να ακυρωθεί η πρώτη *"περίοδος"* του διατακτικού της αποφάσεως του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης (*"Κριτήριο τής πρώτης άγωγής Πρεβέζης"*) που εκδόθηκε στις 8/8/1803. Με την πρώτη *"περίοδο"* του διατακτικού της αποφάσεως του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης, η οποία προφανώς είχε εκδοθεί κατόπιν ασκήσεως από ορισμένους εταίρους της εκ της εταιρίας αγωγής, ορίσθηκε η απόδοση στον Αθανάσιο Μαντουρά του ποσού των 73 γροσίων, χωρίς να γίνει ο λογαριασμός που όριζε το από 20/4/1802 *"εταιρικό"* δεδομένου ότι η εταιρία είχε παύσει τις εργασίες της εδώ και ενάμιση χρόνο λόγω αδυναμίας πραγματοποιήσεως του εταιρικού της σκοπού και συνεπώς θα πρέπει να θεωρηθεί ως λυθείσα. Αντιθέτως, κατά τους ισχυρισμούς του εκκαλούντος, θα έπρεπε να τηρηθούν οι ειδικότεροι όροι του από 20/4/1802 υπογραφέντος

33. *"διορίζουν τήν κύρωσιν τῶν ἐκθέσεων ἥτοι ἐστέζων"*; από το ιταλ. *ésteo* που σημαίνει εκτεταμένη, διεξοδική αναφορά.

34. Για τις από ενετοκρατίας λειτουργούσες στην Κέρκυρα *"συντροφίες"* σαπυνοποιίας, οι οποίες παρήγαγαν σαπουνι εξαιρετικής ποιότητας με μικρό σχετικά κόστος λόγω της αφθονίας πρώτων υλών στο νησί καθώς και για τις κατά το έτος 1798 διαμαρτυρίες των μελών τους προς τη διοίκηση Κερκύρας διότι καθυστέρουσε να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα προς αναδιοργάνωσή τους βλ. Η. Υ i a n n a c o p o u l o u, *"Francais Republicains et Impériaux aux Sept Iles Ioniennes: Quelques aspects de leur présence"*, στον τόμο *La Révolution Francaise et l' Hellenisme moderne, Actes du IIIe colloque d' Histoire* (Athènes 14-17/10/1987), Athènes 1989, σ. 152.

μεταξύ των συνεταίρων εταιρικού συμβολαίου ("κοντράτου") που καθόριζαν τον τρόπο εξοφλήσεως των λογαριασμών μεταξύ των εταίρων³⁵. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το εταιρικό, ο Αθανάσιος Μαντουράς είχε αναλάβει την υποχρέωση να παράδιδε στη εταιρία σαπούνι καλής ποιότητας ("καλιτάς") λαμβάνοντας έναντι λογαριασμού ένα ορισμένο χρηματικό ποσό (251 γρόσια) μηνιαίως καθώς και τους τόκους ("τα διάφορα") των 60 γροσίων που αποτελούσαν το μερίδιο συμμετοχής του στην εταιρία, χωρίς όμως να του αποδίδονται και τα κεφάλαια³⁶ εάν και εφ' όσον δια του χρηματικού αυτού διακανονισμού θα εισέπραττε περισσότερο από αυτά. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι επρόκειτο για εταιρία όπου ο κάθε εταίρος υποχρεούτο κατ' αρχήν σε καταβολή χρηματικής εισφοράς. Μεταξύ των εταίρων όμως, ο Αθ. Μαντουράς είχε επί πλέον την υποχρέωση να δίδει στην εταιρία, πέραν της αρχικής χρηματικής εισφοράς των 60 γροσίων (η οποία πιθανόν ήταν μικρότερη από τις χρηματικές εισφορές των άλλων εταίρων) παροχή σε είδος, δηλαδή σαπούνι και μάλιστα καλής ποιότητας. Είναι πιθανόν ότι οι χρηματικές εισφορές των εταίρων αποτελούσαν την εταιρική περιουσία της "φάμπρικας", η οποία ανήκε στο σύνολο των εταίρων κατ' ιδανικά μέρη ανάλογα της εταιρικής τους μερίδας, για τον λόγο δε αυτό τονίζεται ότι ο Μαντουράς δεν μπορούσε να λάβει τα "καπιτάλια", δηλαδή την αξία της μερίδας του επί πλέον των άλλων χρηματικών απαιτήσεών του από την εταιρία. Κατά τους ισχυρισμούς του Μανιάκη, ο Αθ. Μαντουράς παρέβη την υποχρέωσή του αυτή διότι παρέδωσε στην εταιρεία σαπούνι κακής ποιότητας. Ως εκ τούτου και λόγω της πλημμελούς εκπληρώσεως της ενοχικής του υποχρεώσεως, θα πρέπει: α) το ποσόν που του αναλογεί ως αντάλλαγμα να επαναπροσδιορισθεί από φερέγγυους εκτιμητές και β) να επιδικασθεί από το δικαστήριο σε βάρος του Αθ. Μαντουρά ένα ορισμένο χρηματικό ποσό ως δικαστική εγγύηση³⁷ προκειμένου να αποκαταστήσει τη ζημιά που προκάλεσε στη "συντροφία" λόγω της παύσεως των εργασιών της που επακολούθησε.

Από το άλλο μέρος, ο Αθ. Μαντουράς, επανερχόμενος σε όσα διεξοδικά έχει εκθέσει στις από 11 και 18/8/1803 κατατεθειμένες στη γραμματεία του δικαστηρίου

35. Για τη συνήθη έγγραφη κατάρτιση της "συντροφίας", –η οποία, κατά τη συγγραφέα, αποτέλεσε *"την πρώϊμη μορφή της κεντροευρωπαϊκής ομόρρυθμης εταιρείας"*,– με σχετική "ομολογία" που περιείχε τα ονόματα και τις εισφορές των εταίρων βλ. Δ–Ε. Τ σ ο ύ ρ κ α – Π α π α σ τ ά θ η, *Η ελληνική εμπορική Κομπανία του Σίμπιου της Τρανσυλβανίας (1636-1848). Οργάνωση και Δίκαιο, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, 246, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 196.*

36. "καπιτάλια", από το ιταλ. capitale, κεφάλαιο.

37. "πιενγκιαρία", από το ιταλ. pieggeria ή fidejusione giudiziaria ή malleveria, δικαστική εγγύηση (Α. Β λ α ν τ ή – Ι. Ο ι κ ο ν ο μ ί δ η, *Dizionario Technico-Legale Italiano Greco*, Κέρκυρα 1840, σ. 97).

προτάσεις τους ("*κοστιτούτα πρετέστου*")³⁸, ζητά την κύρωση της πρώτης "περιόδου" της από 8/10/1802 εκδοθείσης αποφάσεως του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης, την ακύρωση της δεύτερης "περιόδου" της ίδιας αποφάσεως και τη συνακόλουθη απόρριψη των ισχυρισμών του αντιδίκου, όπως αυτές έχουν διατυπωθεί στην από 28/9/1803 υποβληθείσα αναφορά του ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου. Και η μεν πρώτη "περίοδος" του διατακτικού της πρωτόδικης αποφάσεως αφορά, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, στην απόδοση σ' αυτόν από τους Δημήτριο Κουντουρά και Κωνσταντίνο Μίχου Ζαγορήσιο ποσού 73 γροσίων. Η δεύτερη όμως "περίοδος" της αποφάσεως του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου Πρεβέζης είχε απορρίψει το αίτημα του Μαντουρά να του αποδώσει ο Δ. Κουντουράς, ως ταμίας³⁹ της "φάμπρικας", μία ορισμένη ποσότητα "*άλκαλίας*"⁴⁰ προκειμένου να συνεχιστεί η επιχείρηση για όσο διάστημα προέβλεπε η εταιρική σύμβαση.

Το δικαστήριο αποδέχεται εν μέρει τις προτάσεις του Αθ. Μαντουρά και συνεπώς ορίζει την απόδοση σ' αυτόν από τους άλλους δύο εταίρους, Δ. Κουντουρά και Κ. Μ. Ζαγορήσιο, του χρηματικού ποσού των 73 γροσίων (αντί των 251 γροσίων προφανώς λόγω της πλημμελούς εκπληρώσεως της υποχρεώσεώς του να καταβάλει σαπουνι καλής ποιότητας) καθώς και αποζημιώσεως για τα διαφυγόντα κέρδη ("*ντάνα*") που προέκυψαν λόγω της παύσεως των εργασιών της εταιρίας αναδρομικά από τις 11 Αυγούστου 1803 μέχρι την ημέρα της εκδόσεως της αποφάσεως (30/10/1803). Σε αντίθεση επομένως με το πρωτοβάθμιο δικαστήριο το οποίο θεώρησε ότι η εταιρία είχε λυθεί διότι η πραγματοποίηση του σκοπού της είχε καταστεί ανέφικτη, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι η εταιρία εξακολούθησε να υφίσταται για όσο διάστημα όριζε το εταιρικό της και για τον λόγο αυτό επιδίκασε αποζημίωση στον Μαντουρά για τα διαφυγόντα του κέρδη που προέκυψαν κατά το διάστημα παύσεως των εργασιών της. Επί πλέον δε υποχρεώνει τον Δ. Κουντουρά, ως ταμία της εταιρίας, να αποδώσει στον Αθ. Μαντουρά όλα τα απαραίτητα για να συνεχιστεί η λειτουργία της εταιρίας έως την τακτή ημερομηνία λύσεώς της που είχε συμφωνηθεί μεταξύ των εταίρων με βάση το από 20/4/1802 συνταχθέν εταιρικό, δηλαδή για μισό ακόμα έτος. Παράλληλα όμως αποδέχθηκε και το αίτημα των αντιδίκων (όπως τούτο είχε διατυπωθεί στο "*κοστιτούτο*" που κατέθεσαν στην καγκελαρία του "Δικανικού Κριτηρίου Πρώτης Αγωγής" Πρεβέζης την 8/10/1803) για υπολογισμό από ειδικούς εκτιμητές της ζημίας που υπέστη η εταιρία από το χαλα-

38. Από το ιταλ. *pretesa* (*pretension*), που σημαίνει δικόγραφο όπου περιέχονται οι διαφοροί νομικοί ισχυρισμοί-αξιώσεις.

39. "*κασέρης*", από το ιταλ. *cassiere*, ταμίας.

40. Εννοεί τα αλκάλια τα οποία αποτελούν είδος πρώτης ύλης απαραίτητης για την κατασκευή του σαπουνιού. Όπως αναφέρεται την "*άλκαλία*" αυτή είχε φέρει από τη Μησίνα ο καπετάν Γαβρίλης προφανώς ενεργώντας για λογαριασμό της εταιρίας.

σμένο σαπούνι που της παρέδωσε ο Μαντούρας προκειμένου προφανώς να συμψηφισθούν οι χρηματικές απαιτήσεις των αντιδίκων.

Απόφαση αριθ. 6

Έφεση-μεταρρύθμιση της πρωτόδικης αποφάσεως (ανθρωποκτονία)

Η απόφαση (η μόνη ποινικού περιεχομένου) εξετάζεται αναλυτικά στην μελέτη της ερευνήτριας του Κέντρου κ. Δ. Καραμπούλα που δημοσιεύεται στον παρόντα τόμο (σ. 283 επ.) με θέμα: *Περί της απονομής και οργάνωσης της ποινικής δικαιοσύνης στις περιοχές της "Συμπολιτείας του Ακρωτηρίου" και των Ιονίων Νήσων με αφορμή μία απόφαση του Εφετείου Πάργας των αρχών του 19ου αιώνα*".

Απόφαση αριθ. 7

Ερημοδικία του εφεσιβλήτου

Αντίδικοι στην εκδικαζόμενη υπόθεση είναι ο Γεώργιος Βασιλάς, ως επίτροπος του Αναγνώστου Τζιτζόνη (εκκαλών) και ο Ιωάννης Δεσύλας Μάστρακας, ως επίτροπος του Δήμου της Αντώναινας λόγω ανηλικότητας (εφεσίβλητος). Κατά την καθορισμένη ημέρα και ώρα της δικασίμου δεν παρουσιάσθηκε ο Δεσύλας, ως επίτροπος του Δήμου, ούτε κάποιος άλλος νόμιμος αντιπρόσωπός του. Κατόπιν αυτού και μετά την "κήρυξη" από τον αρμόδιο δικαστικό υπάλληλο (Θ. Βαγγελινός, *"ύπηρετης του Κριτηρίου"*, στιχ. 14), το δικαστήριο με την από 31/5/1805 εκδοθείσα απόφασή του αποδέχθηκε τους ισχυρισμούς του εκκαλούντος Αν. Τζιτζόνη, όπως αυτοί έχουν εκτεθεί στην από 2/11/1805 κατατεθείσα αναφορά του. Την ίδια ημέρα, όπως σημειώνεται στο αριστερό περιθώριο της αποφάσεως, ο Θ. Βαγγελινός κοινοποίησε την ερήμην απόφαση στον Ιωάννη Δεσύλα Μάστρακα, ως επίτροπο του ερήμην δικασθέντος Δήμου. Την 1η Ιουνίου 1805 ο Ιωάννης Δεσύλας Μάστρακας άσκησε κατά της ερήμην αποφάσεως το ένδικο μέσο της *"ρεαλιτιζιό"*⁴¹. Πράγματι δε η συγκεκριμένη υπόθεση εκδικάσθηκε εκ νέου από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο Πάργας στις 21 Ιουνίου 1805 (βλ. δικαστική απόφαση αριθ. 9).

Απόφαση αριθ. 8

Έφεση-επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως

Εκκαλών στην εκδικαζόμενη υπόθεση, η οποία αφορά κληρονομικές αξιώσεις

41. Για το ζήτημα βλ. Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αστική δικαιοσύνη, § XIII, Α.

επί της κληρονομιαίας περιουσίας του συγγενούς των αντιδίκων Δήμου Δεσύλα, είναι ο "ταπεινός" Αναστάσης Δεσύλας, γιός του αποβιώσαντος Σταμάτη, εφεσίβλητος δε ο Αναστάσιος Καλούλης, γιός του αποβιώσαντος Δημητρίου. Η έφεση στρέφεται κατά της πρωτόδικης αποφάσεως του Δικανικού Κριτηρίου α' αγωγής που έχει εκδοθεί στις 25/5/1805 και με την οποία είχε δικαιωθεί ο εφεσίβλητος. Συγκεκριμένα ο εκκαλών ζητά την απόρριψη των ισχυρισμών του αντιδίκου, όπως έχουν εκτεθεί στις δύο έγγραφες αναφορές του (η πρώτη κατατεθείσα στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο στις 12/1/1805 και η δεύτερη στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο στις 22/6/1805), και την αποδοχή των δικών του ισχυρισμών, όπως αυτές εκτίθενται στην "κομπάρσα" του που έχει κατατεθεί στη γραμματεία του εφετείου στις 22/6/1805. Με την από 24/6/1805 εκδοθείσα απόφαση του εφετείου Πάργας επικυρώνεται με ψήφους 4 προς 1 η απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου με την οποία ο εφεσίβλητος Αναστάσιος Καλούλης είχε δικαιωθεί όσον αφορά στις κληρονομικές του αξιώσεις επί της κληρονομίας του αποβιώσαντος Δήμου Δεσύλα, γιού του αποβιώσαντος Ιωάννη Δεσύλα, σχετικά με ελαιοστάσιο ευρισκόμενο στην περιοχή του Αγίου Τρύφωνα⁴².

Απόφαση αριθ. 9

Έφεση-Μεταρρύθμιση της πρωτόδικης αποφάσεως (διακανονισμός εξοφλήσεως χρέους)

Στην υπόθεση αυτή που εκδικάζεται από τον "Σύλλογο των Πέντε Πάργας" τον Ιούνιο του έτους 1805 και αφορά διακανονισμό εξοφλήσεως χρέους μεταξύ του Αναγνώστη Τζιτζόνη (δανειστού), κατοίκου Πρεβέζης, και του Δήμου υιού της απο-

42. Συναφής με την υπόθεση αυτή είναι και η υπόθεση αντιδικίας μεταξύ Κ. Δεσύλα, γιού του Γιαννάκη Δεσύλα, κατά του ιδίου Αναστασίου Καλούλη, γιού του αποβιώσαντος Δημητρίου, επί της οποίας έχει εκδοθεί η υπ' αριθ. 2 απόφαση του εφετείου Πάργας (βλ. πιο πάνω σ. 127-128). Με την απόφαση αυτή, όπως προαναφέρθηκε, επικυρώθηκαν δύο αποφάσεις των Προέδρων Πρεβέζης, με τις οποίες ο Κωνσταντίνος Δεσύλας αποβλήθηκε από το συγκεκριμένο ελαιοστάσιο, -το οποίο αποτελεί προφανώς το αντικείμενο της αντιδικίας και στην συγκεκριμένη υπόθεση (αριθ. 8)-, και δικαιώθηκε ο Αναστάσιος Καλούλης, στον οποίο τελικώς επιδικάσθηκε αυτό. Υποθέτουμε συνεπώς ότι πρόκειται για αγωγές, δύο διαφορετικών κληρονόμων του αποβιώσαντος Δήμου Δεσύλα, του Κ. Δεσύλα (στην απόφαση αριθ. 2) και του Α. Δεσύλα (στην απόφαση αριθ. 8), που εστρέφοντο και οι δύο κατά του ιδίου εναγομένου, Αναστασίου Καλούλη, ο οποίος, για λόγους που δεν αναφέρονται ούτε στη μία ούτε στην άλλη απόφαση, δικαιώθηκε από τα δικαστήρια που δίκασαν την υπόθεση τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό αναγνωρισθείς ως νόμιμος ιδιοκτήτης του επίδικου ελαιοστασίου.

βιωσιμότητας Αναστασίας Αντώναινας (οφειλέτου)⁴³, ο Γεώργιος Βασιλάς, ενεργών ως επίτροπος του Αναγνώστη Τζίτζονη, ζητά από το δικαστήριο τη μεταρρύθμιση της από 8/4/1804 αποφάσεως του Συλλόγου Πρεβέζης κατά το μέρος που αναφέρεται στο δεύτερο και τρίτο "κεφάλαιό" της και την επικύρωση της από 1/9/1802 πρωτόδικης αποφάσεως του Δικανικού κριτηρίου Πρώτης Αγωγής Πρεβέζης η οποία είχε εκδοθεί ερήμην του οφειλέτου (*"ἀποῦσα ἀπόφαση"*, στιχ. 10, 23–24). Από το άλλο μέρος, ο Αθανάσιος Πετζάλης, ως *"διαφεντευτής"* του Ιωάννη Δεσύλα Μάστρακα, επιτρόπου του Δήμου λόγω ανηλικότητας (στιχ. 29), ζητά από το δικαστήριο να εκδώσει τελεσίδικη πλέον απόφαση (*"ζητεῖ ἓνα γιομᾶτο σπάτζο κυρώσεως ἥτοι λάουδο των δύο κεφαλαίων"*, στιχ. 54) με την οποία θα επικυρώνονται όσα ορίζονται στο δεύτερο και τρίτο "κεφάλαιο" του διατακτικού της από 8/4/1804 αποφάσεως του Συλλόγου Πρεβέζης. Όπως ειδικότερα ισχυρίζεται ο Πετζάλης, η πρωτόδικη απόφαση δεν συνυπολόγισε κατά τον προσδιορισμό του χρέους τους ιδιαίτερους εκείνους λόγους που συνέτρεχαν στο πρόσωπο του Δήμου (ανηλικότητα και ορφάνεια) για έναν επιεικέστερο διακανονισμό του τρόπου αποπληρωμής του χρέους και προσδιορισμού των τόκων. Έτσι αυτός επιβαρύνθηκε υπέρμετρα, κατά τρόπο ώστε ένα μικρό αρχικά χρέος 40 τζικινίων να μεταβληθεί σε χρέος 2.500 γροσίων, λόγω

43. Για την υπόθεση αυτή βλ. αναλυτικότερα Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αστική δικαιοσύνη, § XIII, Β. Η υπόθεση φέρεται εκ νέου προς συζήτηση ενώπιον του Εφετείου Πάργας κατόπιν του από 1ης Ιουνίου 1805 υποβληθέντος αιτήματος επανεξετάσεως από τον ερημοδικασθέντα Δήμο προβλ. Καραμπούλα - Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αποφάσεις, αριθ. 7 της 31 Μαΐου 1805 για την οποία βλ. πιο πάνω σ. 134). Από το ιστορικό της υποθέσεως συνάγεται ότι μάλλον πρόκειται για τοκογλυφικό δάνειο δεδομένου ότι ο Τζίτζονης προσδιόρισε αρκετά αυθαίρετα το ποσοστό του τόκου (*"κινδυνεύει νὰ ἀπωλεσθῇ ἀπὸ ἓνα μικρὸ χρέος τζικίνια 40 ὅπου ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἔτρεχαν πρὸς χίλκια τὸ πᾶσα τζικίνι ὅπου ὀσαριθμοῦνται ν=160 καὶ ὁ κύρ Τζίτζονης τὰ κατάστησε μὲ τὴν ἀσπλαχνίαν του μὲ βαρὺτάτα διάφορα ἕως γρόσια χιλιάδες δύομισιν τζίρκα"*, στιχ. 29-33), ενώ εξ άλλου αρνήθηκε να δεχθεί τον διακανονισμό που του πρότεινε ο οφειλέτης (*"ὁπότεν ὁ δυστυχὴς Δῆμος...ἐνχειρίζει χρηματικῶς πρῶτον τὸ διάφορον των τζικινίων 40 μὲ τέσ τριπλάσιες βαλοῦτες ὅπου τρέχουν καὶ γρόσια 100 τὸν χρόνον...δὲν ἦτον δίκαιον νὰ παραπονηθῇ..."*, στιχ. 41-47). Αξιοσημείωτο είναι πάντως ότι—κατά τους ισχυρισμούς του οφειλέτη—απώτερος σκοπός του δανειστή ήταν όχι μόνο να οικειοποιηθεί όλη την περιουσία του αλλά να σκλαβώσει ακόμα και τη γυναίκα του προφανώς διότι η σύζυγος είχε εγγυηθεί η ίδια προσωπικώς την εξόφληση του χρέους (*"ὅπου νὰ τοῦ σκλαβώσῃ καὶ τὴν γυνὴν του εἰς ρισαρτζιμέντο του"*, στιχ. 34-35). Για τη δυνατότητα του δανειστή να φυλακίσει τον οφειλέτη για αόριστο χρόνο σε περίπτωση μη πληρωμής εντόκως του χρέους ή μη ικανοποιήσεως του δανειστή από το σύνολο της περιουσίας του οφειλέτη, όπως προκύπτει από ναξιακά πωλητήρια έγγραφα του 17ου αιώνα βλ. Μ. Τουρτόγλου, "Η προσωπική κράτηση σε δύο ναξιακά πωλητήρια έγγραφα του 17ου αιώνα". *Μελετήματα Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου*, τ. Γ', Αθήνα 2000, σ. 269 επ.

των υπέρμετρων (τοκογλυφικών) τόκων ("βαρύτατα διάφορα", στιχ. 32, "σκληρό κέρδος πλεονέκτης", στιχ. 47). Κατόπιν αυτών, ο Σύλλογος Πάργας επικυρώνει μεν την απόφαση του Συλλόγου Πρεβέζης, κατά το μεγαλύτερο μέρος της ("μέ ὅλες ἐκεῖνες τές ἄλλες περιλήψεις καὶ κοντετζιόνες"⁴⁴ όπου περιέχει ἄνω εἰρημένη ἀπόφασις", στιχ. 72–73), μεταρρυθμίζει δε το μέρος εκείνο του δευτέρου κεφαλαίου της που ὀρίζει τον τρόπο εξοφλήσεως του χρέους. Σύμφωνα ειδικότερα με την ἀπόφαση του Συλλόγου Πάργας, ο Δήμος υποχρεούται να καταβάλει ἄμεσα στον δανειστή ολόκληρο το αρχικό χρέος ("καπιτάλιο", "κεφάλι") των 40 τζικινίων, τους δε τόκους ("διάφορα") του κεφαλαίου θα καταβάλει σε ισόποσες ετήσιες δόσεις⁴⁵ των 200 γροσίων (χωρίς ὁμως περαιτέρω τόκους τόκων, "εἰς τόσες ράτες χωρίς διάφορον", στιχ. 68), αρχῆς γενομένης ἀπὸ τον Ιούνιο του 1806.

Απόφαση αριθ. 10

Έφεση –Αναπομπή της υποθέσεως προς κρίση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (αντίχρηση)

Στην υπόθεση αυτή που εκδικάζεται ἀπὸ το Εφετεῖο Πάργας το ἔτος 1805 ἐκκαλείται ἀπὸ τους Βασίλειο καὶ Αθανάσιο Μανιάκη (υιὸς καὶ κληρονόμος του ἀποβιώσαντος Ιωάννη Μανιάκη) ἡ ἀπόφαση του Κριτηρίου Πρώτης Αγωγῆς Πάργας που ἐκδόθηκε τὴν 29/1/1805⁴⁶. Ἡ υπόθεση ἀφορᾷ παραχώρηση συμβατικής υποθήκης μετ' ἀντιχρήσεως⁴⁷ ἐπὶ ἐλαιοστασίῳ με νοταριακό συμβόλαιο που ἔχει

44. Ἀπὸ το ἰταλ. *condizione*, ὅρος, προϋπόθεση.

45. "ράτες", "ρατατζιόνες", ἀπὸ το ἰταλ. *rata*, δόση.

46. Για τὴν υπόθεση αὐτή βλ. ἀναλυτικότερα Παπαρρήγα - Ἀρτεμιάδης, *Ἀστική δικαιοσύνη*, § XIII, Β.

47. Ὅπως συγκεκριμένα ἀναφέρεται (στιχ. 12), το ἐλαιοστάσιο ἔχει παραχωρηθεῖ "γόδε γόδε", (ἀπὸ το ἰταλ. ἢ βενετ. *godet*, νέμομαι, καρπύμαι, ἀπολαμβάνω). Το ἐνέχυρο ἢ υποθήκη ("ἀμανάτι") ἐπὶ ἀντιχρήσει ἀποτελεῖ θεσμό ο ὁποῖος ἀπαντάται στο βυζαντινὸ καὶ μεταβυζαντινὸ δίκαιο (Μ. Τ ο υ ρ τ ὅ γ λ ο υ, "Ἡ ἐξασφάλιση των δικαιωμάτων στα μεταβυζαντινά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Ἐπιβιώσεις ἀρχαίων ἐλληνικῶν δικαίων", *Μελετήματα Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. Γ', Ἀθήνα 2000, σ. 43, σημ. 50-51 ὅπου καὶ ἀναφορὰ σε μεταβυζαντινά ἐγγράφα Χίου, Παξῶν, Σύρου) καθὼς καὶ στο ἰταλικὸ δίκαιο. Κατὰ τον Γ. Πετρόπουλο ἀντιστοιχεῖ με τὴν ἰταλική *fiducia*, δια τῆς ὁποίας ἡ κυριότητα καὶ κάρπωση του ἐνυποθήκου κτήματος περιέρχονταν στον δανειστή για ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα, μετὰ το πέρασ του ὁποῖου γινόταν ἐκτίμηση του κτήματος ἀπὸ ἐιδικούς ἐκτιμητές ("στιμαδόρους"), ἡ τυχόν δε διαφορά καταβαλόταν στον οφειλέτη (Γ. Π ε τ ρ ο π ο ὕ λ ο υ, *Νομικά ἐγγράφα Σίφνου ἐκ τῆς συλλογῆς Γ. Μαριδάκη* (1684-1835). Μετὰ συμβολῶν εἰς τὴν ἐρευναν του μεταβυζαντινοῦ δικαίου, *Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας*, τ. Γ', τευχ. I, Ἀθήναι 1951, σ. 87-93 ὅπου καὶ πλήθος σχετικῶν ἐγγράφων προερχομένων ἀπὸ τον Κυκλαδικὸ χώρο (Σίφνος, Νάξος) καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτη κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἐνετικῆς κατοχῆς του νησιού).

συνταχθεί από τον νοτάριο Παναγιώτη Ζούλα στις 18/1/1784. Για κάποιους λόγους που δεν αναφέρονται στην απόφαση το συμβόλαιο αυτό θεωρήθηκε από το "Δικανικό Κριτήριο της πρώτης Αγωγής με την από 29/2/1805 εκδοθείσα απόφασή του άκυρο ("παράνομο", "ἀπαγορευμένο", στιχ. 12, 15)⁴⁸, ορίστηκε δε ότι το αδικημένο μέρος θα δικαιωθεί, όχι αναδρομικά από την ημέρα του ακύρου πλέον νοταριακού συμβολαίου, αλλά από την ημέρα εκδόσεως της πρωτόδικης αποφάσεως. Στην συγκεκριμένη περίπτωση οι αδελφοί Μανιάκη, ως καθολικοί διάδοχοι του οφειλέτη Ιωάννη Μανιάκη, δια του δικογράφου της εφέσεως, ζητούν από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο να εκτιμηθεί από ειδικούς εκτιμητές η ακριβής αξία των καρπών του κτήματος ώστε να συμψηφισθούν αυτοί με το κεφάλαιο του δανείου και τους τόκους ("νά εξετιμωθούν οί χρονικοί καρποί ...νά πληρωθῇ αὐτός τὸ κρέδι ⁴⁹ τοῦτο γρόσια ἐξήντα τέσσερα μὲ τῇ διαφορὰν τοὺς ἄτε τὰ ἑκατόν", στιχ. 19–22). Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο Πάργας με την απόφασή του που εξέδωσε στις 1/7/1805 παρέχει στους διαδίκους τη δυνατότητα να προσφύγουν εκ νέου στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Πολιτείας Πάργας.

Απόφαση αριθ. 11

Έφεση –επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως (διεκδίκηση προικῶν)

Η υπόθεση αφορά αντιδικία μεταξύ του Ιωάννη Αλτάνη (παρισταμένου στο δικαστήριο δια του "διαφεντευτῆ" και επιτρόπου του Γεωργίου Βασιλά) και των Ευσταθίου και Αναστασίας Μαυρογιάννη (νομίμως εκπροσωπούμενων από τον ευγενή Αθανάσιο Πετζάλη), γονέων της συζύγου του Αλτάνη, Λάμπρως, η οποία έχει αποβιώσει. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του εκκαλούντος, αμέσως μετά την αποβίωση της συζύγου του και ενώ ο ίδιος απουσίαζε στην Κέρκυρα (όπου και κατά τον χρόνο εκδικάσεως της υποθέσεως συνεχίζει να διατηρεί εργαστήριο), τα πεθερικά του, που συγκατοικούσαν με το ζευγάρι, υπεξαίρεσαν κινητά περιουσιακά αγαθά του ιδίου και της συζύγου του, όπως αυτά εμφανίζονται στο σχετικό συμβόλαιο προικοπαράδόσεως⁵⁰. Παρά το γεγονός ότι, κατά τον εκκαλούντα, αποδείχθηκε πλήρως, ύστερα από σχετικές έρευνες που διεξήγαγε ο ίδιος, η ψευδορκία των εφεσιβλήτων,

48. Για το ζήτημα της διασφάλισης της ακριβούς συντάξεως των συμβολαιογραφικών πράξεων βλ. Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, Αστική δικαιοσύνη, § XI.

49. Από το ιταλ. *credito*, πίστωση.

50. Μάλιστα δε κατόρθωσαν, –για κάποια αδικήματα που ο ίδιος ο Αλτάνης δεν αναφέρει αλλά από τους ισχυρισμούς των αντιδίκων συνάγεται ότι θα πρέπει να ήταν βιαιοπραγίες, εξύβριση κ. ά. εις βάρος των γονέων της συζύγου του (στιχ. 39–40),– ακόμα και να τον φυλακίσουν.

το πρωτοβάθμιο δικαστήριο Πρεβέζης με την από 13/8/1803 απόφασή του δεν έλαβε υπ' όψει του το γεγονός της βεβαιώσεως με όρκο ψευδών γεγονότων (το οποίο είχε δηλωθεί στην έγγραφη αναφορά του που κατατέθηκε στη γραμματεία του δικαστηρίου αυτού στις 18/6/1803) και απέρριψε την αγωγή.

Ωστόσο, οι εφεσίβλητοι Ευστάθιος και Αναστασία Μαυρογιάννη, εκπροσωπούμενοι από τον επίτροπό τους Α. Πετζάλη, γνωστοποιούν στο δικαστήριο ότι η από 13/8/1803 απόφαση του Δικανικού Κριτηρίου Πρώτης Αγωγής Πρεβέζης κήρυξε εκτελεστή (*"ἀκολουθημένη εἰς ἐνέργειαν"*, στιχ. 37–38) την ανέκκλητη, κατά νόμον, αιρετοκρισιακή (*"αἵροτοκριτική"*) απόφαση με την οποία στο παρελθόν είχαν αυτοί δικαιωθεί⁵¹. Συνεπώς η ασκηθείσα έφεση κατά ανεκκλήτου αιρετοκρισιακής αποφάσεως θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Κατόπιν αυτών το δικαστήριο, δεχόμενο την ένσταση απαραδέκτου του εφεσιβλήτου, απορρίπτει την έφεση και επικυρώνει την πρωτόδικη απόφαση του Δικανικού κριτηρίου Πρώτης Αγωγής Πρεβέζης.

Αριθ. 12

Έφεση –επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως (παροχή δουλείας διόδου υπέρ της Πολιτείας Πάργας)

Η υπόθεση εκδικάζεται από το Εφετείο Πάργας το έτος 1805 και αφορά αντιδικία μεταξύ των Προέδρων της Πολιτείας Πάργας Αναστασίου Βρανά, Δημητρίου Δεσύλα, Γιαννάκη Στανέλου και Γεωργίου Βασιλά, και του Αθανασίου Δεσύλα, υιού του αποβιώσαντος παπα–Λουρέντζου. Ως Πρόεδροι της Πολιτείας Πάργας οι Α. Βρανάς, Δ. Δεσύλας, Γ. Στανέλος και Γ. Βασιλάς αντιπροσωπεύουν στο δικαστήριο την Πολιτεία Πάργας⁵². Στη συγκεκριμένη υπόθεση η Πολιτεία Πάργας ζητά την παραχώρηση δουλείας διόδου επί παραλιακού ακινήτου του Αθανασίου Δεσύλα προκειμένου να ανασύρονται⁵³ από τη θάλασσα τα πλοία. Από το άλλο μέρος ο Αθ. Δεσύλας, επικαλούμενος τη 40ετή και πλέον κτήση νομής και κυριότητας επί του ακινήτου, υπεραμύνεται του δικαιώματός του να ανοικοδομήσει⁵⁴ το σπίτι του επ' αυτού. Επί της υποθέσεως έχει ήδη εκδοθεί απόφαση του Δικανικού Κριτηρίου Πρώτης Αγωγής⁵⁵.

51. Για το ζήτημα βλ. Παπαρρήγα – Αρτεμιάδης, Αστική δικαιοσύνη, § XIII, Α, 2.

52. Για το ζήτημα βλ. Παπαρρήγα – Αρτεμιάδης, Αστική δικαιοσύνη, § IX, Α, 2.

53. *"ρεκουπεράρη"*, από το ιταλ. *ricuperare*, ανασύρω από την θάλασσα.

54. *"ριφάμπρικα"*, στιχ. 14, από το βενετ. *fabbricar*, κατασκευάζω.

55. Για το ζήτημα βλ. Παπαρρήγα – Αρτεμιάδης, Αστική δικαιοσύνη, § VIII, Β.

Με την πρωτόδικη απόφαση που εκδόθηκε στις 10 Ιουλίου 1805, δικαιώθηκε ο Αθ. Δεσύλας, αφού έγινε δεκτή η πρότασή του⁵⁶ να παραχωρηθεί ένα ορισμένο τμήμα του ακινήτου (συγκεκριμένα δε το ήμισυ του χώρου που κατελάμβανε η παλιά σκάλα του σπιτιού) για να ανασύρονται από εκεί τα πλοία. Με την προσφορά του αυτή προς την κοινότητα Πάργας, όπως ο ίδιος ισχυρίζεται, παραιτήθηκε οικειοθελώς από το νόμιμο δικαίωμά του να ανοικοδομήσει σε όλη την έκταση της παλιάς σκάλας του σπιτιού (στιχ. 21, *"εἰς ὅλον τὸ ποσέσιον"*), που είχε κατασκευαστεί από τους προκατόχους του πριν από 40 χρόνια και πλέον. Συγκεκριμένα δε, όπως αναφέρει, *"κανέννας νόμος οὔτε δίκαιον ἤμπορεῖ ποτέ νὰ ξεποσεσάρη ὅπου νὰ ηὔρισκεται ποσεσόροι εἰς καθ' ἕκαστον τρόπον μετὰ τοὺς χρόνους τριάντα"* (στιχ. 24, 25). Ο εκκαλὼν επικαλεῖται συνεπώς εδώ το γεγονός της κτήσεως κυριότητας ἐπὶ του ἐπιδίκου τμήματος του ακινήτου του με ἔκτακτη χρησικτησία πιθανόν για να αντικρούσει κάποιον ισχυρισμό του ἀντιδίκου με τον οποίο το δικαίωμα κυριότητάς του ἐπὶ του ἐπιδίκου τμήματος του οικοπέδου ἐτίθετο ὑπὸ ἀμφισβήτηση⁵⁷.

Με βάση την ευνοϊκή υπέρ του Αθ. Δεσύλα πρωτόδικη απόφαση ἄρχισαν οι εργασίες ανοικοδομήσεως ἐπὶ του ἐπιδίκου ακινήτου. Την προηγουμένη ὁμως ἡμέρα της δίκης και ὕστερα ἀπὸ σχετικό αἴτημα των Προέδρων της διοικήσεως Πάργας, ἐκδόθηκε ἀπὸ το δευτεροβάθμιο δικαστήριο Πάργας ἐιδικὸ ἐντάλμα (*"σοσπετζιόν"*⁵⁸ ἤτοι *κιαμόρι*;⁵⁹ στιχ. 9–10), με το οποίο διατάχθηκε ἡ ἀναστολή κάθε οικοδομικῆς ἐργασίας ἐπὶ του ακινήτου. Κατόπιν αὐτοῦ ο Αθ. Δεσύλας προσέφυγε στον *"Σύλλογο της Επικλήσεως των Πέντε"* Πάργας με αἴτημα να ἐκδοθεῖ αιτιολογημένη τελεσίδικη ἀπόφαση (*"γιομᾶτο σπάτζο"*, στιχ. 7)⁶⁰ με την οποία θα ἐπικυρωθεῖ ἡ ἀπὸ 10/7/1805 πρωτόδικη ἀπόφαση και θα ἀκυρωθεῖ το ἀπαγορευτικὸ ἐντάλμα ἀνοικοδομήσεως που ἐκδόθηκε ἀπὸ το δικαστήριο αὐτό (*"μέ τὸ τάγιον του κιαμόρου"*, στιχ. 32). Ἀντικρούοντας τους ισχυρισμούς του Δεσύλα, οι Πρόεδροι της διοικήσεως Πάρ-

56. *"ὀμπλατζιόν"*, στιχ. 18: ἀπὸ το ἰταλ. *oblazione*, προσφορά πρὸς την κοινότητα.

57. Ὅπως προκύπτει ἀπὸ διάφορα ἐγγράφα της βυζαντινῆς και μεταβυζαντινῆς περιόδου, ἡ τριακονταετία θα πρέπει να θεωρεῖτο ὡς χρόνος κτήσεως κυριότητάς δι' ἐκτάκτου χρησικτησίας και στο βυζαντινὸ και στο μεταβυζαντινὸ δίκαιο. Για το ζήτημα βλ. ἀναλυτικότερα Ε. Παπαγιάννη, *Η νομολογία των ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων της βυζαντινῆς και μεταβυζαντινῆς περιόδου σε θέματα περιουσιακοῦ δικαίου*, *Ι. Ενοχικὸ δίκαιο–ἐμπράγματο δίκαιο, Forschungen zur Byzantinischen Rechtsgeschichte-Athener Reihe*, Ἀθήνα 1992, σ. 153 σημ. 24, 29. Πρὸβλ. Ε. Π. Ι. 14· Λ. Χρυσανθοπούλου, *Συλλογὴ τοπικῶν της Ἑλλάδος συνηθειῶν ἐξ ἐπισήμων πρὸς την Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν των τοπικῶν ἀρχῶν ἀπαντήσεων*, Ἀθήναι 1853, σ. 82, 84 (ἔθιμα Ἄνω Σύρου, Νάξου).

58. Ἀπὸ το βενετ. *suspension*, ἰταλ. *sospensione*, ἀναστολή, διακοπή, ἀναβολή.

59. Ἀπὸ το ἰταλ. *chiamore*, ἐντάλμα με το οποίο ἀπαγορεύεται ἡ ἀνοικοδόμησις.

60. Βλ. Παπαρρηγά-Αρτεμιάδη, *Αστική δικαιοσύνη*, σημ. 99.

γας ζητούν την ακύρωση⁶¹ της πρωτόδικης αποφάσεως και την έκδοση νέας αποφάσεως με την οποία θα επιτραπεί στον Δεσύλα να ανοικοδομεί μόνο πάνω στα θεμέλια του παλιού σπιτιού και όχι σε όλη την έκταση του παραλιακού οικοπέδου του, γεγονός που θα επέφερε βλάβη στα συμφέροντα όλων των κατοίκων της πολιτείας Πάργας εφ' όσον δεν θα μπορούσαν να ανασύρουν τα σκάφη τους σε περίπτωση θαλασσοταραχής.

Το δικαστήριο, αφού έλαβε σοβαρά υπ' όψει τους εκατέρωθεν ισχυρισμούς των αντιδίκων μερών, αποφάσισε ομόφωνα την επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως υπό τον όρο όμως ότι, όταν υπάρχει κακοκαιρία, κάθε καπετάνιος θα μπορεί να ανασύρει το πλοίο του επί του οικοπέδου του Δεσύλα χωρίς αυτός να μπορεί να προβάλει κανένα εμπόδιο.

Απόφαση αριθ. 13

Ερημοδικία του εφεσιβλήτου

Αντίδικοι στην εκδικαζομένη υπόθεση είναι η Χριστίνα Δεσύλα, χήρα του αποβιώσαντος Ανδρέα Στανέλου (εκκαλούσα) κατά του Παναγιώτη Ζούλα, ενεργούντος ως πληρεξουσίου ("πρεκουρατόρου", στιχ. 6) του απουσιάζοντος Αθανασίου Στανέλου (εφεσιβλήτου). Κατά την ορισθείσα ημέρα και ώρα της δικασίμου για τη διεξαγωγή της εκκλήτου δίκης δεν παρουσιάσθηκε στο δικαστήριο ο Παναγιώτης Ζούλας ούτε άλλος εκπρόσωπός του για να αντικρούσει τους ισχυρισμούς της Δεσύλα. Για τον λόγο αυτό, και ύστερα από τριπλή κλήτευση⁶², το δευτεροβάθμιο δικαστήριο με την από 29/7/1805 εκδοθείσα ερήμην απόφασή του, αποδέχεται την έφεση που έχει ασκήσει η εκκαλούσα στις 12/7 του ιδίου έτους. Στο αριστερό περιθώριο της αποφάσεως σημειώνεται η άσκηση του ενδίκου μέσου της "ρεαλτιτζιό" κατά της ερήμην εκδοθείσης αποφάσεως από τον ερήμην δικασθέντα Παναγιώτη Ζούλα⁶³. Όπως πάντως προκύπτει από την αμέσως επόμενη στη σειρά του Βιβλίου των αποφάσεων του εφετείου Πάργας δικαστική απόφαση (αριθ. 14), την ίδια ημέρα (29 Ιουλίου 1805) η υπόθεση εξετάσθηκε εκ νέου από το Εφετείο Πάργας παρόντων πλέον και των δύο διαδίκων μερών.

61. "γιομᾶτο σπάτζο αποτάγιον τῆς ἀδικωτάτης ἀποφάσεως", στιχ. 41.

62. Για το ζήτημα βλ. Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ᾶ δ η, Αστική δικαιοσύνη, § XIII, Α, 1.

63. Για το ζήτημα βλ. Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ᾶ δ η, Αστική δικαιοσύνη, § XIII, Α, 1.

Αριθ. 14

**Έφεση–Επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως
(διανομή "αδελφικής" περιουσίας)**

Στην υπόθεση αυτή αντίδικοι είναι οι Αθανάσιος Στανέλος, γιός του Δήμου Στανέλου, και η Χριστίνα Δεσύλα, σύζυγος του αποβιώσαντος Ανδρέα Στανέλου. Επί της υποθέσεως έχει ήδη εκδοθεί η από 10/11/1804 απόφαση του Κριτηρίου Πρώτης Αγωγής με την οποία αποφασίσθηκε να αποβληθεί ο Αθανάσιος Στανέλος από κάποια παραλιακή τοποθεσία εκτάσεως "δύο οριών", την οποία είχε λάβει από τους συγγενείς του ως αντάλλαγμα για την παραίτησή του από το μερίδιο που edικαιούτο ως ανηψιός επί της περιουσίας του θείου του, Βασίλη Στανέλου. Κατόπιν αυτών ο Αθανάσιος Στανέλος, νομίμως εκπροσωπούμενος στο δικαστήριο από τους Σωτήρη Μαυρογιάννη και Χρήστο Δημουλίτζα, υποεπιτρόπους του Παναγιώτη Ζούλα, επιτρόπου του Αθανασίου Στανέλου, ζητά δια της εφέσεώς του να ακυρωθεί η εξωστική απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, διότι, κατά τους ισχυρισμούς του, η μεταβίβαση του ακινήτου σ' αυτόν είναι καθ' όλα έγκυρη εφ' όσον έγινε με διαιτητική απόφαση⁶⁴, η οποία μάλιστα περιεβλήθη και τον τύπο της νοταριακής πράξεως⁶⁵. Το συμβόλαιο μάλιστα αυτό, όπως αναφέρει ο εκκαλών, επικυρώθηκε στη συνέχεια από το Δικανικό Κριτήριο της Πρώτης Αγωγής. Από το άλλο μέρος, η Χριστίνα Δεσύλα, ως επίτροπος ("κυβερνήτρια"), λόγω θανάτου του συζύγου της Ανδρέα Στανέλου, των εφεσιβλήτων ανηλίκων θυγατέρων της Μαρίας και Ελένης⁶⁶, ζητά την επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως με την οποία αποβλήθηκε ο Αθ. Στανέλος από το επίδικο ακίνητο. Το δικαστήριο, αφού άκουσε προσεχτικά τους ισχυρισμούς των διαδίκων μερών, απέρριψε κατ' αρχήν την έφεση υπό τον όρο ότι ο Μαρίνος Στανέλος, αδελφός του αποβιώσαντος συζύγου της Χριστίνας Δεσύλα,

64. "τραντζασιόν", από το βενετ. *transazione*, λατ. *transactio*, διαιτησία.

65. Το σχετικό νοταριακό συμβόλαιο συντάχθηκε από τον νοτάριο Θεοδόση Πετζάλη στις 4/8/1797, κατόπιν εκτιμήσεως της αξίας της περιουσίας του Β. Στανέλου.

66. Πρβλ. Γ. Δ υ ο β ο υ ν ι ώ τ ο υ, *Ελληνικοί Κώδικες*, ήτοι *Κείμενον των Νόμων και των Β. Διαταγμάτων μετά της Νομολογίας Αρείου Πάγου κ.λπ.*, Ιόνιος Πολιτικός Κώδιξ, Αθήναι 1901, Κεφ. Β', Τμήμα Α', άρθρο 292. Για το ζήτημα της επιτροπείας της μητέρας ή της διαχειρίσεως της περιουσίας των ανηλίκων τέκνων μετά τον θάνατο του συζύγου, όπως τούτο προκύπτει από έγγραφα της μεταβυζαντινής περιόδου πρβλ. Μ. Τ ο υ ρ τ ό γ λ ο υ, "Παρατηρήσεις επί της απονομής δικαιοσύνης κατά τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια. Το παράδειγμα της διαφοράς μεταξύ Μοσχούς συζ. Αποστ. Γρυπάρη και Αικατερίνης Ι. Μπάου", *ΕΚΕΙΕΔ*, τ. 31 (1995), σ. 113· Ε. Π α π α γ ι ά ν ν η, *Η νομολογία των εκκλησιαστικών δικαστηρίων της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου σε θέματα περιουσιακού δικαίου*, II. Οικογενειακό δίκαιο, *Forschungen zur Byzantinischen Rechtsgeschichte-Athener Reihe*, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σ. 174.

Ανδρέα Στανέλου, θα αποζημιώσει⁶⁷ τον Αθανάσιο Στανέλο για το επίδικο ακίνητο στην τιμή που έχει εκτιμηθεί η τοποθεσία του ακινήτου. Εάν όμως η αποζημίωση δεν θεωρηθεί από τον Αθ. Στανέλο επαρκής θα έχει αυτός το δικαίωμα να στραφεί κατά της κληρονομίας του αποβιώσαντος αδελφού του έτσι ώστε να συμπληρωθεί απ' αυτήν το υπόλοιπο της αξίας του μεριδίου του από την κληρονομία του θείου του, Βασιλείου Στανέλου.

Απόφαση αριθ. 15

Ερημοδικία του εφεσιβλήτου

Αντίδικοι στην εκδικαζόμενη υπόθεση είναι ο ιερέας Πάνος Τζουράτης, κάτοικος Πρεβέζης, εκπροσωπούμενος διά του επιτρόπου του Γιαννούτζου Μαυρογιάννη, κατά του Πέτρου Σκιαδαρέση, ως αιρετού εκπροσώπου (*"διά σεβασμίου σουφραγίου"*, στιχ. 7) της *"αδελφότητος"* από Αγία Μαύρα (Λευκάδα)⁶⁸. Κατά την ορισθείσα ημέρα και ώρα δικασίμου για διεξαγωγή της εκκλήτου δίκης ο εφεσίβλητος δεν παρουσιάσθηκε στο δικαστήριο ούτε ο ίδιος ούτε άλλος ως νόμιμος αντιπρόσωπός του. Μετά την *"κήρυξη"* της υποθέσεως από τον αρμόδιο δικαστικό υπάλληλο (*"ύπνρέτου του κριτηρίου"*, στιχ. 11)⁶⁹, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο λόγω ερημοδικίας του εφεσιβλήτου, αποδέχεται τις έγγραφες προτάσεις του Γιαννούτζου Μαυρογιάννη, ενεργούντος ως επιτρόπου του εκκαλούντος ιερέα Π. Τζουράτη που έχουν κατατεθεί στη γραμματεία του δικαστηρίου στις 20/7/1805.

67. *"σοστεφάρει"* ή *"σοστισφάρει"*, από το ιταλ. *soddisfare*, ικανοποιώ.

68. Πρόκειται μάλλον για συναδελφικό ναό (*"ἀδελφάτο"/di confraternità*). Η ειδική αυτή κατηγορία ναών, που ήταν εφημεριακοί ναοί, έλαβε νομική υπόσταση με τον Σαγρέδειο Νόμο του έτους 1754 (διάταγμα του Γενικού Προβλεπτή Θαλάσσης Αυγουστίνου Σαγρέδου της 26/8/1754 που επικυρώθηκε το επόμενο έτος από την Ενετική Δημοκρατία) ο οποίος έχει δημοσιευθεί σε ιταλικό κείμενο από τον G. P o j a g o, *Le Leggi Municipali delle Isole Ionie dall' anno 1386 fino alla caduta della Repubblica Veneta*, τ. Β', Corfu, Dalla Tipografia del Governo, σ. 157-170. Οι συναδελφικοί ναοί αποτελούσαν εταιρίες που είχαν ως κύριο σκοπό την εξασφάλιση στα μέλη τους του δικαιώματος της ταφής των νεκρών καθώς και των συναφών δικαιωμάτων λατρείας και μυστηρίων που ήταν και δικαιώματα κληρονομητά στους απογόνους τους. Κατά την περίοδο 1604-1797 αποτελούσαν στα Επτάνησα το κύριο είδος ναού, διεδραμάτισαν δε σπουδαίο ρόλο διότι γύρω από τους ναούς αυτούς δημιουργήθηκαν ενορίες, υπό τη μορφή μικρών κοινοτήτων. Για το ζήτημα αυτό και τα δικαιώματα των εταίρων και των απλών ενοριτών βλ. αναλυτικά Δ. Κ α π ά δ ο χ ο υ, *Η απονομή της δικαιοσύνης στην Κέρκυρα από τους μεγάλους πρωτοπαλάδες την ενετική περίοδο (1604-1797)*, Αθήνα 1990, σ. 46-47.

69. Για το ζήτημα βλ. Π α π α ρ ρ ή γ α - Α ρ τ ε μ ι ά δ η, *Αστική δικαιοσύνη*, § XIII, Α, 1.

Απόφαση αριθ. 16***Ερημοδικία του εκκαλούντος***

Αντίδικοι στην εκδικαζομένη υπόθεση είναι ο Δημήτρης Βασιλάς, υιός του αποβιώσαντος Σταμάτη (εκκαλών) κατά του Γιώργη Ζούλα, υιού του αποβιώσαντος Αποστόλη, που ενεργεί ως νόμιμος αντιπρόσωπος της συζύγου του. Κατά την ορισθείσα ημέρα και ώρα της δικασίμου δεν παρουσιάσθηκε ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου ο Δ. Βασιλάς (ούτε ο ίδιος αυτοπροσώπως ούτε άλλος ως νόμιμος αντιπρόσωπός του). Ως εκ τούτου, και μετά τριπλή κλήτευση από τον αρμόδιο δικαστικό υπάλληλο, το δικαστήριο, με την από 22/8/1805 απόφασή του, ομοφώνως αποφασίζει την απόρριψη ("δεπενατζιόν", στιχ. 6) της εφέσεως η οποία έχει ασκηθεί στις 24/5/1805 και επικυρώνει την πρωτόδικη απόφαση που έχει εκδοθεί επί της υποθέσεως.